

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Kedden, Október' 24-dikén, 1820.

Nagy Britannia.

A' Tamesis vize' hajósai ezen vizen hosszú sort formáló bárkákon nagy pompával mentek, proccessióban, Hammer-smithbe, hol most a' Királyné lakik, 's hol a' mentésére megérkezett Olasz tanuk is szállva vagynak, ő Felségének köszöntésére. — Gróf Oldi aszszonyság, a' Bergami testvére, minden nap' a' Királyné' asztalánál eszik. — A' Királyné, azóta, hogy a' menttsége folytattatik, nem jelent-meg a' Parlamentum' üléseiben.

Azon beszédnek, mellyet Prokurátor Brougham Oktober 3-dikán, Kliensének védelmezésére felolvasott, rövid és csak vékony árnyékozatja ennyiben áll: — „Néki, úgy mond, nem ezen háznak felséges volta, nem is a' Királyné' ügyének mivólta, hanem csak annak a' módnak gyengesége, a' mint ezen ügyet védelmezni kell, okoz félelmet. A' Királyné 1795-ben jött Angliába, 's innét 1814-ben távozott-el. Ő ezen időszakaszt minden megjegyzéstételek nélkül elmellőzi, azért, minthogy ezen perlekedésben a' Vádoló ellen a' Vádoltatott semmi vádolóssal elé nem áll. Ő (Brougham) nem azért jelent-meg, hogy az emberi megtévedéseket védelmezze; ő csak a' maga Kliensének tellyes ártatlanságát fogja vitatni. Mikor a' Királyné Angliából elment, nem formálhatta Udvarnokjait csupa olly emberekből, mint rangja kívánta volna,

tudniillik, tsupa Lordokból és Lordnéktól, tehát, Olasz Országban élvén, kénytelen volt Olasz nemeseket 's még egyéb kisebb rangú embereket is szolgálatjára felvenni. Ezen tekintetből tehát nem vádoltathatik. Azt mondják a' Vádolók: Hogy a' Királyné' cselédjei magok is elbámultak azon, hogy melly nagy barátságai bizodalmaskodás uralkodjék ő Felsége és Bergami között; Hogy ezért az ő Felsége' társaságától magát a' nemesség egészszen elvonta; 's hogy ő Felsége eránt külső Országokon az emberek éppen olly kevés tekintettel viseltettek, mint Angliában némelleyek. De hát hogy eshetett még is, hogy Lady Lindsey, ki a' Királynét elhagyta vala, ő Felségéhez ismét vissza ment? 's hogy ő Felsége eránt sok fő személyek minden tisztelelten viseltettek? A' mi a' Bergami-val való bizodalmas élelét illeti, a' Királynénak tudni kellett azt, hogy ezen dolog az egész világ előtt esmeretessé fogna lenni; 's hallottunk-é valaha valamelly Itélőszék előtt illy elvetemedett bolondságokat, illy megvakult indulat' elvetemedéseit előfordúltni, mint ő Felsége ellen felhordattak, 's a' mellyek minden bölcsesség' törvényeit így megbántottak volna? Azt akarják a' Lordoknak ezen házával elhíttetni: hogy a' Királyné minden régibb cselédjeit, minden ok nélkül, azon szempillantásban küldötte volna el magától, mikor ezek jól tudták, hogy micsoda czélzás legyen a' Királynéra nézve, micsoda

vizsgálódások tételnek magaviselete után! Azon kedvező ajánlásokat, mellyeket néki az Országlószék egész az utolsó szempillantatig tétellett, magától eltaszítván, Angliába vissza jött: 's lehetséges-e még is, hogy bünösnek ítéltessek? úgy gondoltatott, hogy a' Királyné ellen való czélzást az ő cselédjeinek segedelme nélkül nem lehetne elérni, ezeknek segedelmeikkel pedig igen jól el — igen de, ha ezek a' cselédek idegenek, és a' kik semmit se' gondolnak azzal, hogy az az Itélőszék, a' melynek mint tanuk, elejébe hivattattak, felőlök jó vagy rossz itélettel légyen: így magában értődik a' dolog, hogy ezeknél jobb eszközöket nem lehetett volna találni a' Királyné ellen 's t.

Oktober' 5-dikén a' Királyné' tanuinak kikérdeztetése vétetett elé. Első volt az ő Felsége' Sollicitatorának Vizardnak Iródeákja, Lehman. Ezt a' Királyné Badenbe küldötte volt, hogy onnét a' Nagy-Herczeg' Báró Dente nevű Camerariusát hívja Londonba, azért, hogy ennek bizonyágtétele Kranz Borbára nevű Badeni aszszonyembernek vádjai ellen, ki a' Királyné körül a' vendégfogadóban szolgálott tévén most ellene ki kelt, a' Királynénak használt volna: hanem, mint Lehman mondja, ezen Camerarius Ur nem jött-el. — Lord Liverpool ezt hallván azonnal ajánlotta magát, hogy ha a' Királyné' Védlöji kívánniak, az Angliai Országlószék maga ki fogja a' Badeni Nagy Hercegnél eszközteni, hogy Dente Londonba jöjjön. — A' második tanú Oberster Buller-Sant-Leger, a' ki 1809-től fogva 1819-czig a' Királynénál Camerariusi szolgálatot tett, azt vallotta, hogy ő ekkor is csak egésségtelensége miatt ment-el ő Felségétől. — Lord Guilfort kinyilatkoztatta, hogy ő Olaszországban sokszor ebédelt a' Királynénál, és soha se' vett a' Király-

né és Bergami között semmi szoros megbizottságot eszébe. Nápolyban, Romában, és Civitavechiában is minden nap a' Királynénál ebédelt több Anglus és Olasz Gavalléroknek 's Gavalléraszszonyoknak társaságokban a' Királynénál, és Bergamit az asztalnál ülni egyszer se' látta, csak későbbre, mikor a' Királyné' Villa-d'-Estei falusi lakását még egyszer meglátogatta volna, látta Bergamit az asztalnál a' Királynéval általellenben ülni. Azon Clorinde nevű fregáton, melly a' Királynét a' tengeren vitte, velle együtt ültek Lord Guilfordon kívül ennek testvére Lady Charlotta Lindsay, egy Nápolyi Nagy Kereskedőnek felesége Madam Falconet a' maga két leányaival, és Doktor Holland. — A' Királyi Prokurátoroknak kérdezősködéseikre azt is kinyilatkoztatta Lord Guilfort, hogy ő maga látta a' Királynét a' Como taván Bergamival egy keskeny csajkán ülve evezni; és hogy az ő testvér huga Lady Lindsay, 1817-ben, az ő (Guilfort) jóvállására hagyta-el a' Királynét. Azt kérdezőtől a' Király' Prokurátorai, hogy mi ok által indittatott arra, hogy Lady Lindsaynak ezt tanácsolja, nem engedték-meg a' Királyné' Prokurátorai Guilfortnak, hogy feleljen. — A' negyedik tanú, Lord Glenbervie mind azokat a' nyilatkoztatásokat tette, mellyeket Guilfort. Mondta, hogy Genuában gyakran ebédelt a' Királynénál, éppen mellette ült, 's Bergami a' Királyné' hátamegett, mint follájter (Vorreiter. Elökocsis) inas öltözetben, mind kettőjöknek udvarlott. Magaviselete se' szembe-tünőbb se' nagyobbbrahéjjazó nem volt, mint akármelly más cselédé. Ő (ezen Lord) mindenkor jó társaságbéli embereket látott a' Királyné' asztalánál. — Az ötödik tanú volt a' feljebb említett Lady Lindsay. Ezt Brougham maga vezette-be, 's

engedelmet kérvén, hogy leültethesse, széket tett néki. Ezen aszszonyság is mind azokat mondotta, mellyeket a' feljebb nevezett tanuk, hogy t. i. a' Királynét sok Ánglus és Nápolyi Gavallérok meglátogatták; neveiket is elémond'tta sok Lordoknak és Ladyknak. A' Clorindén való útozását úgy irta - le, hogy a' hajós Kapitány szobája két felé volt rekesztve, mellyek között egyikben a' Királyné egy szobaleánnyal, másikban a' Kapitány 's ennek valami rokona, háltak. Bergami, itt mindenütt úgy viselte magát, mint inashoz illett. Mikor Lady Lindsay, és a' Királyné kísértáltak, mindenkor Bergami kísérte őket. Arra a' kérdésre, hogy látta - é a' Királynét és Bergamit karonfogódzva együtt sétálni, nem felelt Lady Lindsay egészszen meghatározva, csak annyit mondott, hogy nem jut eszébe, hogy látta volna, mert ez is megeshetett egy vagy más különös alkalmatossággal, a' nélkül, hogy néki eszibe juthatna. — A' 6-dik tanú volt Lord Landoff, a' ki 1614-ig volt Olaszországban, sokszor ebédelt a' Királynénál, és semmi illetlenséget nem látott nálla.

A' Királyné' Védlöji által eddig munkábevétellett menttségekről nagyon különbözőleg ítélnék a' Londoni Újságlevelek. A' Ministeri Kurir' vélekedése szerint nagyon aluszékonyok és csekélyek a' Királyné' pártfogó tanuinak bizonyágtételeik, 's valamint a' Lord Guilfort' és Glenbervi', úgy a' Lady Linsey vallástételeik 's feleleteik is csak olyanok, mint a' Majocchi' Non mi Recordója volt. A' Ministerekkel ellenkező Morning - Chronicle ellenben azt erőssít, hogy a' Királyné' tanuji már csak eddig is sokkal többet bizonyítottak az ő Felsége' ártatlanságának napfényrevaló hozásában, mint a' mennyit a' Prokurátorai a' Vád' fobb ré-

szeinek felfordítottadásokra nézve, töllök vártak.

[Spanyol Ország.

A' Corteseknek September' 25-dikén tartott üléssekben egyebek között a' Papi Rendet illető Criminalis törvényjavallás vétetett vitatás és határozás alá. A' helybehagyatott Czikkelyeknek summázatja ennyiben áll: „Minden Világi és Szerzetes Papok, a' kik valami olly bűnnel vádoltnak, a' melynek halál vagy egyéb testi büntetés a' következése, a' Tridentinum i Concilium' rendszabásai szerint úgy ítéltessenek és büntetessenek - meg, mint világi emberek. A' testi büntetések ezek: Számkivettetés, Gallyára-küldtetés, Verettetés, Golyobis által való megölettetés, és Pellengér. A' közönséges Ítéloszékek a' Papi Elöljáróknak közbejövetele nélkül folytatják ezen dolgot. Ha halálos a' kijött ítélet, ekkor tudósítja a' Bíró a' Papi elöljárói kart, olly véggel, hogy a' bűnösnek a' Papi méltóságból való kivetkeztetődése három napok alatt, vagy pedig ha a' környülállások úgy találják kívánni, más meghatározandó időszak alatt, véghez vitetessék. Ha nem találja a' Papi Elöljárók' széke ezen munkát megtenni, ekkor Papi ruha nélkül viszik a' bűnöst exekúzióra, 's elégnek fogják tartani a' vesztő helyen, a' Papi Elöljáróknak egyetértése nélkül, a' bűnöst fekete fátyollal betakarni.

A' mi a' Spanyol Szerzetes Papoknak világiakká való vétettetését illeti, már az erről szolló törvényjavallásnak hátralévő Czikkelyeit is mind meghatározta a' Cortesek' gyűlése. Az első Czikkelyt egész minéműsége szerint közlöttük a' közelebb költ M. Kurirban. A' következő több 25 Czikkelyek' summás foglalata ennyiben.

áll: — „Azon Praebendák, mellyekből eddig az eltöröltö Klastromok éltek, ismét kiosztatnak és kiosztatások a' Világi tisztviselő karoktól függ: hanem azok, kik már illy Praebendákat birnak, ezeknek birtokában megmaradnak, az alatt a' feltétel alatt: ha a' Király által megerősítette vagynak. Az Érseki és Püspöki megyéknek 's egyéb Praebendáknak kiosztatásokban a' kiszolgált érdemes Szerzetesekre különös tekintet legyen. A' már valósággal ordináltatott Barátok, ha még 50 esztendő el nem értek 300, ha 50 és 50 esztendő között vannak 400, ha ennél is idősebbek 600 Dukatokból álló penziót kapnak (egy Dukátot 2 forint 30 krajczárra lehet tenni). A' nemordináltatott Barátok, kik még csak a' Klastromi fogadást tették-le, ha még az 50 esztendőt el nem érték, 100, 's az 50 esztendőn felyül lévők 200 Dukátokat kapnak esztendőnként, mind addig, míg egyéb Egyházi jövedelem adattathatik nékik. A' még azután is fennállandó kevés Klastromok azon Püspöktől függenek, kinek megyéjébe tartoznak. Egy új Klastrom se' állittathatik-fel, és mostanság egy személy se' bocsáttathatik klastromi fogadástételre. Az Országlószék minden hatalmában álló eszközök által pártját fogja a' Szerzetes Papoknak világiakká való lételét, Elöljáróiknak minden erőszakoskodását meggátolja, 's a' kilépőknek Praebendát vagy Plebaniát szerez. Egy közönségben 's ennek kerületében csak egy Klastrom állhat fenn ennekutánna. Egy olly Klastrom se' állhat-fenn, melynek 24 tagjai nincsenek; vagy pedig, ha csak egy Klastrom van valamelly Közönségben, e' se' állhat fenn, ha 12 olly tagjai nincsenek, a' kik már ordináltatott Barátok volnának. A' Barát-klastromoknak eltöröltetésüket illető Végzés hasonlóképpen illeti az Apátza-klastromo-

kat is. Az eltöröltö Apátza-klastrombéli személyek 100 Dukat penziót kapnak. Minden eltöröltetett klastromoknak ingó és ingatlan vagyonaik a' közönséges kincstárba adattatnak: hanem ugyan ezeknek minden eddig rajtok feküdt terheket ezután is hordozni kell. A' Püspökök az eltöröltetett Klastromoknak szent edényeiket, Orgonáikat, Képeiket, 's az egyéb templomi készületeiket, a' magok megyéjében találtató szegény Egyházaknak adhatják.

September' 26-dikán rendkívül való ülést tartván a' Cortesek, a' nyomtatási szabadságot tárgyazó törvényjavallatot veték fontolás alá, 's az első öt Czikkelyeket még azon ülésben meghatározták. Foglalatja ezen Czikkelyeknek anuyiban áll: hogy minden Spanyol bír azzal a' jussal, hogy gondolatait előrevaló Cansúr a nélkül nyomtatás által közönségesse tehesse. Csupáncsak a' Theologiai irásokra nézve fordulnak némelly kivételek elé.

A' Király a' Rigo' dolga miatt hivatalából elbucszott Hadi Ministert, Marquis Amarillást, a' Nemzeti ármáda' Indzinör Generálisává nevezte. Generális Rigo egy Előadást küldött a' Királyhoz, melyben azt kéri, hogy őt 's az ő ellenségeit, a' Ministereket, velle egyszersmind állittassa Itélőszék' elejébe. Különösen magára nézve azt kéri, hogy ha bünösnek fog találtatni, legszorosabban büntettesék meg. — A' Király Sept. 27-dikén a' Madridi örzösereggel, az ott lévő nemzeti sereggel, 's meg a' maga gyalog és lovas testörző sergeivel, mustrát tartott; az egész sor előtt ellovagolt, 's azután az egész linea elléptetett ő Felsége előtt.

Déli Amérikából olly tudósítások érkeztek Madridba, hogy midön Julius' 2-dikén Cumanában, mellyet még a' Király' részén lévők birnak, a' Spanyol Con-

stitúció kihirdettetett volna, a' Venecze-
lai Independens Vezérek Követeket küldöt-
tek oda, hogy mindeneket szemekkel
láthassanak 's füleikkel halhassanak, 's ezen
Követeket a' Király' részén lévő Vezérek
oda magok bekisértették, a' melly barát-
ságos lépéstől fogva folytában tart a' két
rész között való alkudozás, 's azolta min-
den ellenségeskedések félbe szakadtak a'
két rész közt.

Portugallia.

A' Revolúziós Országlószék Lisboná-
ban minden ott lévő idegen Országi Kö-
veteknél hivatal szerént való jelentést té-
tetett affelől, hogy ő (ezen Országlószék)
betétetve van, vagy hivatalának folytatá-
sához hozzá fogott. — Egyszersmind ki-
hirdettette ezen Országlószék, hogy a'
Lisbonai kikötőhely minden nem-
zetekre nézve, szabad kikötőhelyé tété-
tetett. — Már az Elvasi erősségbéli ör-
ző sereg is egyetértett Portugalliának Dé-
li tartományaival egyetemben, a' revolú-
zióra nézve, Oportóval és Lisboná-
val.

Ugyan ezen Országlószék olly hatá-
rozást tett, hogy egy 4 személyekből ál-
ló Biztosság neveztesse ki, a' melly min-
den tekinteteket, mellyek a' könyvnyom-
tatást 's Ujságot olvasást tárgyazzák, intéz-
zen-el előrelátóképpen addig, míg a' Cor-
tesek öszszegyülekezvén, egyebek közt e-
zen tárgy eránt is közönséges határozást
tehetnek.

Frantzia Ország.

Oktober' 8-dik napján nagy udvarlás
volt a' Királynál, úgy szintén a' Bordeauxi
kis Herczegnél is, a' melly idő alatt ő
a' szálában azon drága bölcseben feküdt,

melly a' Muzéumban az utóbb kitétetett
ritkaságok között szemléltetett. — Gene-
ral-Lieutenant T a r a y r e, a' Követek' ka-
marájának egygyik tagja, elvesztette Ge-
neralisi méltóságát, azért, hogy valami
mérges és vakmerő beszédet, mellyet ezen
kamarának utolsó üléseiben tartott volt,
mostanság kinyomtatván, azt ekképpen
még jobban közönségesé tette.

Oktober' 10-dikére virradó éjjel va-
laki, de még ki nem tanulhatták hogy ki
lett légyen, a' Királyi Udvar mellett a'
Louvre épülete' oszlopainál egy strázsát
távolacskáról megszollitván, azon iparko-
dott, hogy a' parola-szót megtudhassa töl-
le: de semmire nem mehetvén pistolyból
a' katonára lőtt 's a' csákóját által lyukasz-
totta, 's elszaladott. A' katona is utánna lőtt,
de ő se érte az embert. — Calais városában
az őrizeten ott lévő Somme-Légióból mos-
tanság két tiszt lőtte agyon maga magát. Ha-
sonlóképpen cselekedett Oktober' 5-dikén
maga az Oberster is, Báró Philipon.
Ezen utolsónak, mint gondolják, Párisból
valami kedvetlen hírt kellett kapni, hogy
ezen cselekedetre vetemedett.

P e r p i g n a n b a n egy Kapitány Sep-
tember' 27-dikén a' maga Obersterét, Gróf
Prevost-de-Sant-Cyrt, a' szobájában megtá-
modván, elébb ezt egy pistolyból, 's az-
után magát is egy más pistolyból ott hely-
ben agyon lőtte.

A' Bordeauxi Herczeg' születése em-
lékezetére már hétkülömbkülömbféle em-
lékeztető pénznemek verettettek. Az egy-
gyik Herkulest ábrázolja a' bölcseben, mi-
kor a' kígyót markába szoritván megöli,
illy körülírással: Te a' legterhesebb sor-
son fogsz győzedelmeskedni. — Egy más
hasonló pénznek egygyik oldalán Princz
Berry és Berryné, a' másikon Frantzia
Ország szemléltetnek. Az utolsó Aesku-
lapiusnak gondviselése alá ajánlja a' kis

Princzet, a' kit Minerva a' maga paizsával fedez.

A' kisednek keresztelési pompájához nagy készülétek tétetnek. Királyi Végzés adatott ki, melly által meghatározott, hogy a' Párisi Notre Dame (Szűz Mária) templomában a' Királynak, a' Királyi vérből való minden Princzeknek, a' Paireknek, a' Követek kamarája' tagjainak, a' Státus-Tanácsos-Ministereknek, Marschaloknak, minden fő Tanácsosoknak és Itélőszékeknek, a' Párisi Magistratusnak, 's minden előkelőbb (úgynevezett Jó) Francia városok' követségének jelenléteben mennyen véghez a' Keresztség. Páris városa 14 leánykát házosít ki ennek alkalmatosságával. Az egész Országban öröm-inneplések tartatnak. A' szárazon és tengeren való fegyveresektől elszökött emberek, 's a' már megítéltetett bűnösök közül is, kiket az Igasság' Ministere fog ajánlani, bizonyos számuk, bocsánatot kapnak, 's mind a' katona mind a' polgári kormányozásnál rendkívül való előmozdítások esnek.

Lengyel Ország.

Oktober' 9-dikén és 11-dikén is a' Warschaunál össze seregelve lévő minden Orosz és Lengyel sergek fényes parádét tartottak a' Császár és a' Belgiumi Koronaörökös Princz' jelenlétében, a' ki Oktober' 8-dikán estve érkezett meg oda. Mint hallott a' Diétának bezárattatása Oktober' 13-dikára volt határoztatva: azt pedig már bizonyosan tudták, hogy a' Császár Warschaut Oktober' 18-dikán oda hagyván, újját a' nevezett Belga Királyi Princzel egyetemben, Petrikaun, Czenstokaun, és Felső Slézián által Troppauba fogja venni. — Konstantinus csak a' határig fogja kíséni ő Cs. Felségét.

Későbbi levelekben olvassuk, hogy Orosz Császár ő Felsége ezen Lengyel

Diétát egy nagyon gyökeres beszéd által Oktober' 13-dikán valósággal bezárta légyen.

B é c s.

Ide az a' szomorú hír érkezett Lipsiából, hogy ott Feldmarschal 's a' Hadi Tanács' Elölülője 's t. Schwarzenberg Károly ő Herczégse, a' folyó hónap' 15-dikén estvéli 10 órakor, hosszas betegeskedése után kimult a' világból.

Császárné ő Felsége Holitschból e' h. 18-dikán estve kívánt jó egészségben megérkezett Bécsbe, Császár ő Felsége pedig ugyan ezen napon (18-dikban) útnak indult Holitschból Tropau felé — a' honét így irnak az ott 20-dikban kijött Ujságban, 19-diki Datum alatt: —“

„Tegnap az a' nagy szerencséje vala a' Tropau lakosoknak, hogy az Ország' kegyelmes Attyát köfalai közzé bejöni szemlélhessék. Ő Cs. Kir. Felsége déli 1 órakor érkezett meg. A' város' és környékeink' lakosai a' városon kívül felállított tiszteletkapúhoz kigyülekezvén, Vivát kiáltásokkal fogadták ő Felségét, ki a' Rendek' házához szállván be, ott a' Polgári és Katonai Elöljárói Karoknak szokott kegyelmességgel való audientziát adott. Ma Metternich Cs. K. Conferentziális Státus és külső dolgokra ügyelő Minister ő Herczégse, valamint szintén az Austriai Cs. Udvarnál lévő Orosz Cs. Követ Gróf Golovkin, 's a' Pruszsiai ugyan itt lévő Követ Gróf Benrstorf Urak ő Excelentziájok is, megérkeztek.“

Az ugyan innét Oktober 21-dikén indult tudósítások szerint, 20-dikban déli 1 órakor a' Pruszsiai Koronaörökös 's ugyan ezen napon délutánni hat órakor Orosz Császár ő Felsége is megérkeztek Troppauba. Ő Császári Felséget a' Sléziai határszélnél Austriai Cs. K. fő Camerarius Gróf Wirbna ő Exc.ja fogadta, 's Tropau-

ba lett beérkezésekor 101 ágyúlövések tisztelték. Ői szekereből Austriai Császár ő Felségéhez szállott-ki, 's innét ment azután a' számára elkészített szállásra a' Gróf Larisch házba. Vélle vagynak, mint kísérők General-Lieutenant Herczeg Wolkonsky és három Adjutánsok. — Orosz Státustitoknok-Minister Gróf Capodistrias, Császára előtt néhány órákkal érkezett-meg. — Austriai Császár ő Felsége' kísérői közt vannak a' Frantzia és Ánglus Bécsi Követek Marquis Caraman és Lord Stewart, az Orosz Császárei között pedig a' S. Petersburgi Frantzia Követ Gróf Ferranoy. — A' Pruszsus Királyt is várták kevés napok alatt, a' ki még Berlinben volt, minthogy a' leánya Miklós Csász. Nagy Herczegné, S. Petersburgból oda megérkezett vala.

Magyar Ország.

A' Nemzeti Jádzószínről.

Pest Octob. 5-dikén. Tegnep mint Felséges Királyunk nagy neve innepén, a' Székes Fehérvári Színjátszó Társaság Budán a' Város Játékszinében adott egy honnyi nyelvünkön hangzó, 's ez úttal a' két Városban utolsó mutatványt, de melly szomorú látás volt, még ma is — midön annyiféle okok készthették a' Magyarokat a' meg jelenésre, — szinte üresen találni a' néző helyet, és mi több Budán!! — A' játék előtt újonnan el énekelte a' minapi Kár-ének „Tarcsad Isten Királyunkat“ ezt pedig követte: István, a' Magyarok első Királya, vagy a' Keresztyén Vallás diadalma eredeti Nemzeti Dráma 4 Felv. (de a' melly eleibe nem könnyen lehetne Horáznak azon intését „nec quarta loqui persona laboret“ mottoúl választani). Ha az asszonyi rollokat tekintjük nehezen menekedhetünk azon gondolattól, hogy a' szerző

talán azon feladástszándékozott ezen munkájában meg fejteni: mi módon lehetne három asszonyi személyeket úgy hozni a' Játékszinre, hogy azoknak még kevesebb részök legyen a' kifejtődésben, mint ha egészen elmaradtak vólna“ mert az egy Adelhaidon kívül a' ki egy jelenésben, és egy monologban beszél, a' többi csak ritkaságnak jelenik meg, 's akkor is többnyire némán, (hihető csak külömbségnek okáért). — Az előadás minden kitelhető szorgalommal ment véghez, és ha, a' mint emlitém az asszonyok segéllése nem lett vólna egészen ki zárva, okvetetlen ki elégitett vólna. Kántorné Assz. (Gizela) a' második felvonás elejin lévő, és egyetlen jelenésiben is csak ő maga volt ismét. Murányiné Assz. (Adelheid) a' darabban, a' mennyire a' textusból látszott, csak távólról érdeklött vonásokat is, mivészi tökéletességgel egészítette ki, 's ez által nem kevés kellemetes változást szerzett az egyéberánt fárasztó egyenlőségben. Balogné Assz. (Judith) semmi egyéb kívánni valót sem hagyott hátra, csak azt, hogy bár többet forgolódhatott volna a' nézők előtt. — Annál kitetszőbbek a' férjfi rollok, kivált István, kinek találása méltósággal egyesített különös szelidséget kíván, és Köszeghy Ur ezen feltételeket olly szerentsésen tudta teljesíteni, hogy a' Vallás diadalmát észre sem vehettük a' játszó Ur szép diadalma miatt, valóban épen így kellett ezen Istvánnak a' szerző lelke előtt lebegni, ha nemzetünk Királyi Apostolát akarta személyesíteni, és Köszeghy Urnak kell azt játszani, hogy a' nézők a' Játékszinnek illy képtelen elváltoztatását kiálhassák. A' másik kellemetes meg lépés Nagy Ur volt (Kupa); meg engedjen a' játszó Ur, de a' ki Szilágyi Mihályt, vagy Kajukot ezzel a' Kupával egybe hasonlítja, csak bajosan

győzheti meg bámúlását, és igen hajlandó lesz azon állítás igazságának kétségbe hozása, hogy a' természetben nincsen ugrás, Szolimán és Kupa szép egy pár gyöngyök Nagy Ur művészi koszorújában. De ezen örömünkért köszönettel tartozunk egyszersmind Horváth Urnak is, ki ezen rolljának által engedésével egy részről azt bizonyította meg, melly igazán fekszik a' szívéen a' köz elömenetel, más részről pedig, melly kevésé fél, igaz művész-érdemeinek meghomályosításoktól, és méltán; mert ő mint Aba Sámuel is szint' olly kedves vólt előttünk mint Zrinyi vagy Bebek személyeikben. Murányi Ur (Ventzelin) hathatósan segíté a' játék szerentsés kimenetelit, valamint Komlósy Ur is (Kozár) mind a' ketten igaz díszére szolgálják a' Magyar Játékszínnek. Demény Ur (Gróf Theodát) ditséretesen felelt meg ma is rollja characterének. Györfy Ur eddig szinte el kerülte figyelmünket, de mint Boleszláv meg érdemli az említést, tsak arra emlékeztetjük hogy a' thrónus előtt mutatott figyelmetlensége azt gyanítatja, hogy a' próbán sem figyelmeztett egészen; külömben mozdulatiban szép könnyüséget láttatott. Tóth Ur (Bulcsú) helyesen vitte fel vett személyét. Szabolts, Helvig, Pázmán, Rádó segítő rolljoknak meg feleltek.

Melly örvendetes érzés gerjed a' Hazafi mejjében, midön Szinjátszóink illy szép elömeneteleknek tanúja lehet! örömmel látja Thália oltárait édes Hazánkban is szemlátomást gyarapodni, és belső megelégedéssel tapasztalja, melly méltó áldozatok tétetődjenek azokon érdemes játszóink által. De a' jó ízlés barátjának figyel-

mét ezen nemes örömnök érzése sem foglalja el annyira, hogy által ne látná, mennyire légyen még hátra a' művészség tökéletesítésére, és fájdalommal futtják szemei végig azon temérdek gátokat, mellyek Hazánkban teendő további elömenetelit nehezítik, 's így nemzeti pallérozódásunkat is hátráltatják. A' nemzet pallérozódását mondám, és ha valaki előtt kétségesnek tetszik talán ezen állításom igazsága, tanúim lehetnek Bayle, Fontenelle, Sonnenfels 's más e' részben hitelt érdemlő tudósok, a' kik mindnyájan meg egyeznek abban, hogy: a' Játékszín állapotja leg bizonyosabb mértéke a' nemzet pallérozottságának, ki tagadhatja pedig hogy ugyan ezt bizonyítja a' tapasztalás is. — Közönségesen el esmért igazság az, hogy „a' nyelv gyermekkor a Symboluma légyen az egész nemzet gyermekkorának“ senki sem kételkedik pedig már azon, hogy a' jó karba helyezettett Játékszín a' nyelv kimivelésére vezető utak között az első helyet foglalja el, mint a' leg rövidebb, az érdeklött tzélnek el érésében. Meddig fogunk tehát még Európa pallérozott Nemzetei között egyedül mi vakoskodni! meddig szolgáltatunk a' külföldnek okot arra, hogy minket a' miveltebb nemzetek sorából, (habár képzelt jussal is) kizárhasson? erre tsak egy a' felelet, mind addig t. i. még az Utazók, kik Hazánk fő Városában, Pesten, tett tapasztalásaik után itélnek, (és valjon nem méltán e'?) az egész nemzetnek pallérozottsága állapotjáról, — itt Pesten nemzeti Játékszint hijjába keresnek.